

EGD VI. KÜRESEL ISINMA KURULTAYI SONUÇ BİLDİRGESİ

Artık gelenekselleşen Ekonomi Gazetecileri Derneği (EGD) VI. Küresel Isınma Kurultayı 14 Mayıs 2014 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirildi. İlki 2008 yılında toplanan Küresel Isınma Kurultayı, ülkemizi ve dünyayı yakından ilgilendiren küresel ısınma ve iklim değişikliği konularında kamuoyunu bilgilendirmek, farkındalık yaratmak ve geniş kitlelere ulaşabilen yazılı/görsel/sosyal medya çalışanlarını bilinçlendirmek amacıyla her yıl düzenlenmektedir. VI. Kurultay'da da diğer kurultaylarda olduğu üzere basından ve özel sektörden temsilcilerle küresel ısınma ve iklim değişikliği konuları tartışıldı. Ayrıca Avcılar ve Kağıthane Belediye Başkanlarının katılımıyla belediyelerin küresel ısınmaya yaklaşımları ele alındı. Forum bölümünde ise sivil toplum örgütleri ve diğer katılımcılar görüşlerini açıkladılar.

Kurultayda yapılan konuşmalar ve iklim değişikliği ile ilgili olarak 2013 ve 2014 yıllarındameydana gelen gelişmeler dikkate alınarak bu sonuç bildirgesi hazırlandı.

Geçtiğimiz yılın en önemli olayı Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli(IPCC) tarafından 5. Değerlendirme Raporu (AR5) açıklanmasıydı. Bu raporda iklim değişikliği ile son durum kapsamlı olarak ele alındı. IPCC'nin5. Değerlendirme Raporuna göre;atmosferdeki karbondioksit (CO₂)konsantrasyonu sanayi devrimi öncesine göre % 40, metan(CH₄) % 150 ve diazotmonoksit (N₂O) % 20 arttı. 1750-2011 yılları arasında kümülatif 555 milyar ton karbon atmosfere salındı. Bu karbon salımınının 375 milyar tonu fosil yakıt kullanımı ve çimento sanayinden, 180 milyar tonu ormansızlaşma ve arazi değişikliğinden kaynaklandı. Salınan toplam 555 milyar ton karbonun 155 milyar tonu okyanuslarda ve 160 milyar tonu da karasal ekosistemlerde depolandı. 240 milyar ton karbon ise atmosferde birikti ve bu durum sanayi devrimi öncesinde 280 ppm civarında olan CO₂konsantrasyonunun, 2013 yılı sonunda 396,5 ppm'e ulaşmasına yol açtı.2014 yılı sonunda ise 399-400 ppm kadar olacağı tahmin ediliyor.

2011 yılı itibarıyla fosil yakıt kullanımı ve çimento sanayisinden küresel olarak yıllık 9,5 milyar ton,ormansızlaşma ve arazi kullanımı değişikliğinden dolayı ise 0,9 milyar ton karbon atmosfere verildi. Yıllık toplam sera gazı salımı ise CO₂ eşdeğeri olarak 49 milyar tonu geçti.Yıllık sera gazı salımlarının% 65'i CO₂, % 11'i ormansızlaşma ve arazi değişikliği, % 16'sı CH₄, % 6,2'si N₂O, % 2'side florlu gazlardan kaynaklandı. Sektörel olarak ise yıllık salımların% 35'ini oluşturan 17 milyar ton CO₂ eşdeğeri sera gazı salımı ile enerji üretimi ilk sırada geliyor.12 milyar ton CO₂ eşdeğeri sera gazı salımı ile ormansızlaşma ve arazi değişikliği enerji üretimini izlerken, daha sonra,10 milyar ton CO₂ eşdeğeri sera gazı salımı ile endüstri (% 21), 7 milyar ton CO₂ eşdeğeri sera gazı salımı ile ulaştırma (% 14) ve 3,2 milyar ton CO₂ eşdeğeri sera gazı salımı ile binalar (% 6,4) şeklinde sektörler sıralanıyor.

Sera gazı salımlarının giderek artması sonucunda 1880-2012 yılları arasında dünyamızın ortalama sıcaklığı, 1961-1990 ortalamasına göre 0,85 °C arttı. Sıcaklık

artışı kuzey enlemlerde daha fazla gerçekleşti. Örneğin Kuzey Alaska 3 °C, Rusya'nın Avrupa bölümü ise 2 °C kadar ısındı. Son 30 yıllık dönem ise 1400 yılın en sıcak 30 yıllık dönemi oldu. Bu dönemde Dünya genelinde sıcak hava dalgaları arttı. Yağışlarda düzensizlik ve özellikle sağanak yağışlarda artışlar gözlemlendi. Bu durum sel ve taşkınların daha sık yaşanmasına neden oldu. Dünyanın ortalama sıcaklığının artması deniz buzullarındaki kayıpları hızlandırdı. Örneğin 1971-2009 yılları arasında yıllık 226 milyar ton kadar olan yıllık buzul kaybı, 1993-2009 yılları arasında yıllık 275 milyar tona yükseldi. Buzulların erimesi deniz seviyesinin 1900-2010 yılları arasında 0,19 m yükselmesine neden oldu. Okyanusların ısınması ve karbonu depolaması sonucunda pH değerlerinin düşmesi denizlerdeki yaşamı olumsuz etkilemeye başladı.

Raporda geleceğe yönelik değişik senaryolara da yer verildi. Buna göre sera gazları nedeniyle halen 2,3 W/m² olan radyatif zorlamanın 2,6, 4,5, 6,0 ve 8,5 W/m²'ye yükselmesine göre yağış, sıcaklık ve deniz seviyelerindeki değişimlerin neler olabileceği değerlendirildi. Bunlardan gerçekleştirilmesi en zor olan ve en iyi senaryo olarak kabul edilen 2,6 W/m² radyatif zorlamaya göre önümüzdeki 30-50 yıl içinde sıcaklıklar 1 °C, yüzyıl sonunda ise 1,7 °C kadar artabilir. Ancak bu senaryoya göre CO₂ konsantrasyonlarının 400 ppm seviyesinin altında tutulması gerekmektedir. Sera gazı salımlarının durdurulmayıp artması ve CO₂ konsantrasyonunun yüzyıl sonunda 1000 ppm'e ulaşması durumu ise en kötü senaryo olarak ele alınmış. Bu durum radyatif zorlamayı 8,5 W/m² kadar arttıracak. En kötü senaryoya göre 30-50 yıl içinde dünyanın ortalama sıcaklığı 2 °C kadar artabilir. 2 °C'lik ısınma geri dönülemez nokta olarak kabul ediliyor ve bu eşiğin yakın zamanlarda aşılması mümkün. Yüzyıl sonunda ise dünyanın ortalama sıcaklığı 3,7 °C kadar yükselebilir. Özellikle kuzey kutbundaki sıcaklık artışlarının çok daha fazla olacağı ve yüzyıl sonuna gelmeden kuzey kutbundaki buzulların tamamen eriyeceği tahmin ediliyor.

Bilim insanlarıncaya ortaya konulan ve yukarıda sıralanan bulgular ile model sonuçlarına rağmen ekonomik kaygılarla iklim değişikliğinin önlenmesi ve sera gazı salımlarının azaltılması yönünde olumlu adımlar atılabilmiş değil. İklim değişikliği ile ilgili olarak her yıl düzenlenen ve Taraflar Konferansı olarak adlandırılan toplantıların 19.'su 2013 yılı sonunda Varşova'da gerçekleştirildi. Daha önceki toplantılarda olduğu gibi Varşova'da da sera gazı salımları azaltılması ile ilgili olumlu adımlar atılmadı. Bu toplantıda ülkeler, iklim değişikliğinin azaltılmasına yönelik katkılarını 2015 yılına kadar ortaya koymaya davet edildi. 2010 yılında Meksika Cancun'da yapılan Taraflar Konferansında iklim değişikliğinden kaynaklanan zarar ve kayıpların karşılanması için 100 milyar ABD doları tutarında bir yeşil iklim fonu oluşturulması kararı alınmasına rağmen, daha sonra gerçekleştirilen Durban ve Doha toplantılarında olduğu gibi, Varşova'dan da bu fonun aktif hale gelmesi yönünde karar alınamadı.

Ülkemizde de iklim değişikliği ile ilgili bazı gelişmeler oldu. Öncelikle ilki 2007 yılında yayınlanan İklim Değişikliği Ulusal Bildiriminin 2., 3., 4., ve 5.'sinin hepsi birden 2013 yılında yayınladı. Zira Kyoto Protokolü EK-1 Listesinde yer alan ülkeler tarafından ilki 1994 yılında hazırlanan Ulusal Bildirimlerin 2010 yılında 5.'si tamamlanmıştı. Ancak

Ülkemiz Kyoto Protokolünü geç imzaladığı ve Ulusal Bildirimleri zamanında veremediği için böyle bir yol izlendi. 5. İklim Değişikliği Ulusal Bildiriminde ileriki yıllarda kuraklığın ülkemiz için önemli bir sorun olarak karşımıza çıkacağı, 2030 yılında İ ve Batı bölgelerde % 40, Güneydoğu ve Doğu bölgelerinde % 20-40 arasında su stresi yaşanacağı bildiriliyor. Bunun haricinde ulusal bildirimde iklim değişikliğine bağlı olarak hidrometeorolojik afetlerin, fırtınaların, büyük kentlerde sellerin, kuraklığın, iklim değişikliğine bağlı glerin, orman yangınlarının artacağı, meteorolojik afetler nedeniyle tarımsal üretimde büyük hasarlar oluşacağı belirtiliyor.

Ülkemiz 6. Ulusal Bildirimi hazırlamakta olup, 2015 yılı başında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği ereve Sözleşmesi sekretaryasına iletmeyi planlamakta.

Ayrıca lkemiz 2006 yılından bugüne her yıl düzenli olarak sera gazları ulusal envanterini hazırlıyor ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği ereve Sözleşmesi sekretaryasına iletiliyor. 2014 Nisan ayında hazırlanan bu rapora göre ülkemizin 1990 yılında toplam 188,5 milyon ton CO₂ eşdeğeri olan sera gazı salımı 2012 yılında 439,9 milyon tona ıktı. Artış 1990 yılına göre % 133,4 ve bu oranla dünya üzerinde sera gazı salımlarını en fazla arttıran ülke konumundayız. Kişi başına sera gazı salımları ise 1990 ve 2012 yılları arasında 3,4 tondan 5,9 tona yükseldi.

Sera gazları ulusal envanter raporuna göre ülkemizde enerji sektörü 308,6 milyon ton CO₂ eşdeğeri salımla ilk sırada yer alıyor. Enerji sektöründe salımlarının % 39'u elektrik enerjisi üretimi, %20'si ulaştırma, %19'u imalat sanayi ve % 22'si konutların ısıtılmasından kaynaklanıyor. 2011 ve 2012 yılları arasındaki toplam sera gazı salımındaki artış 16 milyon ton CO₂ eşdeğeri kadar olup, bunun % 88'i karayolu ulaşımından kaynaklandı.

Sektörel bazda ikinci sırada 62,8 milyon ton eşdeğer CO₂sera gazı salımı ile endüstriyel işlemler geliyor. Çimento retimi ise 30,3 milyon ton eşdeğer CO₂ ile en fazla sera gazı yapılan endüstri. nc sırada 36,2 milyon ton eşdeğer CO₂ ile atıklar yer alıyor. Atıklardan kaynaklanan başlıca sera gazı metan ve atıkların düzensiz olarak depolanması sonucunda atmosfere veriliyor. Tarımdan ise 32,3 milyon ton eşdeğer CO₂ atmosfere verilmekte. Ormanlarımız 2012 yılı itibarıyla 60,8 milyon ton CO₂ eşdeğeri azaltım gerçekleştiriyor ve toplam salımlarımızın ancak %14 kadarını karşılayabiliyor. Tarım ve Gıda rgt (FAO) ve diğer bazı araştırmalara göre ise ormanlarımızın 30 milyon ton kadar CO₂absorbe ettiği belirlenmiş.

Sera gazları ulusal envanterimizdeki veriler incelendiğinde özellikle enerji sektöründen kaynaklanan emisyonlarımızın oldukça fazla olması dikkat çekiyor. Bu durum ülkemizdeki birincil enerji talebinin % 89'unun fosil yakıtlardan karşılanması rol alıyor. Yenilenebilir enerjinin payı sadece % 7 ve % 4 kadarı da yenilenebilirliği tartışmalı olan hidroelektrik santrallerden karşılanıyor.2013 yılı içinde enerji konusunda da önemli gelişmeler oldu. Bunlardan en önemlileri Akkuyu Nükleer Santralinin evresel etki değerlendirme (ED) raporunun evre ve şehircilik Bakanlığına sunulması ve Sinop'taki nükleer santral için de Japonya ile anlaşma imzalanması. Pek çok tartışmalı noktası bulunan Akkuyu Nükleer Santralinin ED

raporunun sonucu halen açıklanmış değil, ama ilk ünitesinin 2019'da devreye alınması planlanmakta. Ayrıca 2013 yılı haziran ayında lisanslı güneş enerjisi üretimi başvuruları alındı ve 9 bin MW'a karşılık gelen 496 başvuru oldu. Bu da yaklaşık olarak Sinop ve Akkuyu'da kurulacak nükleer santrallerin kurulu gücüne eşit.

Ülkemizde karbon yoğun enerji üretimine rağmen, 2023 yılı için enerji hedeflerinde 14 milyar ton linyit ve 1,3 milyar ton taşkömürü rezervinin tamamının kullanılması planlanmakta. 2023'te birincil enerji talebinin % 86'sının fosil yakıtlar tarafından karşılanması öngörülüyor. Yenilenebilir enerjinin payı ise gerileyerek % 6'ya düşecek. Hidroelektrik santrallerin payı değişmezken Sinop ve Akkuyu nükleer santrallerinin devreye girmesi sonucunda nükleer enerji payının da % 4 çıkacağı belirtiliyor.

2012 yılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından "kömür yılı" olarak ilan edilmişti ve bu da ülkemize Doha'daki Taraflar Konferansında Uluslararası İklim Eylem Ağı tarafından "günün fosili" ödülünün verilmesine yol açmıştı. Nitekim 2013 yılında 60,7 milyon ton linyit ve 2,8 milyon ton taşkömürü üretimi yapıldı. Bu üretime ek olarak 26,4 milyon ton taşkömürü ithal edildi. 2000'li yıllarda kömür üretimine ağırlık verilmesi ve madencilğe getirilen rödövars sistemi ile birlikte üretilen linyit miktarı 75 milyon tona kadar çıkmıştı. Ancak 13 Mayıs 2014 tarihinde Soma'da Ülkemiz tarihinin en acı maden facialarından biri yaşandı. Tüm ülkeyi yasa boğan, kaza diyemeyeceğimiz faciada 301 maden işçisi hayatını kaybetti.

Bu gelişmelere ek olarak 2013 yılı Mayıs ayında İstanbul'daki 3. Köprü'nün ve 2014 yılı Haziran ayında 3. Havaalanının inşaatına başlandı ve yine 2014 yılında Kanal İstanbul projesinin güzergâhı açıklandı. Kamuoyunda Mega Projeler olarak bilinen bu projelerin inşaatına başlanmasından hemen önce ÇED yönetmeliğinde değişiklikler yapılarak bazı muafiyetler getirildi.

Dünyada ve ülkemizde küresel ısınma ile ilgili yukarıda sayılan gelişmeler olurken, 2013 yılı dünya tarihinde en sıcak 4. yıl olarak kayıtlara geçti. Bilindiği üzere 2010 yılı günümüze kadarki en sıcak yıl olmuştu. 2014 yılı içinde de sıcaklıklarla ilgili bir rekor geldi. Amerikan Ulusal Okyanus ve Atmosfer İdaresi (NOAA) 2014 Haziran ayının 1880 yılından bugüne kadarki en sıcak Haziran ayı olduğunu açıkladı. Ayrıca 2014 Haziran ayının üst üste normalin üzerinde sıcak geçen 352. ay olduğu da vurgulandı.

Ülkemizde ve dünyanın değişik bölgelerinde iklim değişikliğine bağlı olarak yağış rejimlerinin değişmesi ve şiddetli yağışların artması fırtınalara, seller ve toprak kaymalarına neden oldu. Örneğin Y.T.Ü. Doğa Bilimleri Araştırma Merkezi Afet Raporuna göre 2013 yılı Kasım ayında Filipinler'deki Haiyan Süper Tayfununda 5631 kişi hayatını kaybetti ve tayfundan 11 milyondan fazla insan etkilendi. Yine 2013 yılı içinde Pasifik ve Atlantik'teki fırtına ve kasırgalarda 228 kişi hayatını kaybetti. 2013 yılında ayrıca Brezilya, Somali, Meksika, Çin, Pakistan ve Hindistan'da yüzlerce insan hayatını kaybetti ve milyonlarca insanda da olumsuz olarak etkilendi. Sadece aşırı yağışlardan değil kuraklıktan da olumsuz etkilenen ülkeler oldu. Örneğin 2013 yılı yaz aylarında Çin'de yaşanan kuraklığın 27 milyon insanı etkilediği belirtiliyor. 2014 yılında da büyük seller yaşandı ve yaşanmaya devam ediyor. Bunlardan en

önemlisi Mayıs ayında Bosna ve Sırbistan'da 75 kişinin hayatını kaybettiği ve 1,5 milyon insanın etkilendiği sel felaketi.

Daha önce değinildiği üzere seller ve büyük kuraklıklar iklim değişikliğinin göstergesi. Dünya Meteoroloji Örgütünün verilerine göre 1970 yılından itibaren hidrometeorolojik afetlerin sayısında dünya genelinde artış bulunmakta. 1970'li yıllarda yıllık 75 kadar afet olurken, son 10 yılın ortalaması olarak her yıl 300'ün üzerinde iklime bağlı afet gerçekleşti. Hidrometeorolojik afetlerde ortalama olarak her yıl 39 bin kişi hayatını kaybediyor. 1970 yılından günümüze kadar ise yaklaşık 2 milyon kişinin hayatını kaybettiği belirlenmiş. Bu can kayıplarının % 70'i ise Asya ülkelerinde.

Ancak ülkeler iklim değişikliği ile mücadeleye maliyetli olacağı gerekçesi ile yanaşmıyor. Oysa iklim değişikliğine bağlı olarak yaşanan afetler (seller, toprak kaymaları, kuraklıklar, sıcak hava dalgaları, orman yangınları, fırtınalar) büyük ekonomik kayıplara yol açıyor. Örneğin Haiyan Tayfununun yol açtığı ekonomik zararın ise 15 milyar ABD dolarından fazla olduğu tahmin ediliyor. Yine 2013 yılı içinde Pasifik ve Atlantik'teki fırtınalarda oluşan toplam zararın 5,7 milyar ABD doları kadar olduğu hesaplanmış. 2013 Haziran ayında Orta Avrupa ülkelerinde meydana gelen sellerin 15,2 milyar ABD doları, Almanya'daki dolu yağışının 3,7 milyar ABD doları, Alberta (Kanada) yaşanan selin ise 5 milyar ABD doları zarara yol açtığı belirtiliyor. Çin'deki kuraklığınise neden olduğu ekonomik kayıp ise 2 milyar ABD doları kadar. Münich RE Reasürans Şirketinin verilerine göre son 33 yıldaki hidrometeorolojik afetlerin neden olduğu toplam ekonomik kayıp 3,2 trilyon ABD doları civarında. Başka bir ifadeyle yıllık 100 milyar ABD doları kadar bir ekonomik kayıp gerçekleşiyor.

Ülkemizde de son 10 yılda meteorolojik afetlerin sayısında önemli artış var. 2013 yılında çoğunlukla sel, fırtına ve dolu olarak gerçekleşen 350 kadar afet olmuş. Ülkemizdeki afetlerin doğrudan ve dolaylı olarak neden olduğu ekonomik kayıplarla ilgili veri bulunmamakta. Ancak 2014 yılında meydana gelen toprak kayması sonucunda çöken Erzurum'daki kayak pistinin 94 milyon TL'ye mal olduğu hatırladığında iklim değişikliğine bağlı olarak ülkemizde de yüz milyonlarca TL'lik zararın olduğu ortaya çıkacaktır.

Ülkemizde Meteoroloji Genel Müdürlüğü'ne (MGM) göre 2013 yılında yağışlar ortalama değerlere göre % 13 daha az gerçekleşti. Ülkemizde en son 2008 yılında yıllık toplam yağışlar normallerin altına düşmüştü. 2014 yılında ise bahar yağışları bölgelere göre değişmekle birlikte uzun yıllar ortalamasına yakın bir seyir gösterdi. Ancak Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında şiddetli yağışlar gerçekleşti. Bu yağışlar başta büyük kentlerimiz olmak üzere birçok ilde sellere neden oldu. Üsküdar'daki ve İstiklal Caddesindeki sel manzaraları halen hafızalarda. Ayrıca bahar aylarında birçok kentte hortum ve dolu afetleri de yaşandı. Bu afetlerin ileriki yıllarda artacağı ve şiddetleneyeceği de bilinen bir gerçek.

Yağış toplamlarının uzun yıllar ortalamasına yakın olmasına rağmen, yağış sularının sağanak şeklinde düşmesi nedeniyle Türkiye'nin birçok yerinde göller, dereler kurudu

ya da su seviyeleri oldukça azaldı. Bu kurumalarda tarım alanlarının sulanması için yoğun miktarda su kullanılması da etkili. Ülkemizin su kaynaklarının % 75'i sulama amaçlı olarak kullanılıyor.

Temmuz ayı sonlarında Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından Konya havzasında hidrolojik kuraklığa girildiği ve kuraklığa karşı meyve bahçelerine su verilmesi, rotasyonla sulama, ikinci ürünün ekilmemesi, az su tüketen bitkilerin ekilmesi gibi önlemler alındığı açıklandı. Bakanlığın açıkladığı önlemlerin uygulamaya konmasında geç kalındı. Konya'da şeker pancarı gibi su tüketimi oldukça fazla olan bitkiler yeraltı suları kullanılarak yetiştirilmekte. Bu ilimizde buğday da yeraltı suları ile sulanmakta. Bilindiği üzere şeker pancarı Mart-Nisan aylarında ekilir ve Haziran-Eylül ayları arasında da sulanması gerekir. Dolayısıyla ekimi çoktan yapan şeker pancarı üreticisinin sulama yapamayacağı ve bu durumun da verim düşüşü, dolayısıyla fiyat artışına yansıtacağı ortada. Oysa kuraklık uyarısı bilim insanlarıncaya aylar öncesinden yapılmıştı ve alınan önlemlerin işe yaraması için kuraklıktan önce uygulamaya konması gerekmekte. Sulu tarımın artmasının en büyük nedeni TÜİK verilerine göre 1990 yılında 27,9 milyon ha olan tarım alanlarının, 2013 yılında yaklaşık olarak 4 milyon ha kadar azalarak 23,8 ha'a gerilemesi. Kişi başına düşen tarım alanı ise 5 dönümden 3 dönüme düştü. Bu durumda da tarım alanları sulanarak birim alandaki üretimin artırılması yoluna gidildi.

Ayrıca hidrolojik kuraklığa giren Karapınar'da su ihtiyacı 88 bin litre/saniye olan kömürle çalışan bir termik santral planlandığını ve çok fazla miktarda soğutma suyuna ihtiyaç duyulan bu projenin halen devam ettiğini de hatırlatmakta yarar var. Bu santralin su ihtiyacı da yer altı sularından karşılanacak. Bu durum, iklim değişikliği ile mücadelenin en önemli iki ayağı olan emisyon azaltımı ve uyum konusunda, ülkemiz politikalarını özetleyen örneklerden sadece biri.

Kuraklıktan en fazla etkilenen illerimizin başında İstanbul geliyor. İstanbul'daki içme suyu havzalarındaki ortalama doluluk oranı İSKİ verilerine göre Ağustos ayı başında % 19'un ve kullanılabilir su miktarı da 163 milyon m³'ün altına düştü. Bu değerler son on yılın en düşük değerleri. İstanbul'a günlük 2,5-3 milyon m³ su verilmekte. Kaba bir hesaplama İstanbul su havzalarında 55 günlük su kaldığını söylemek mümkün. 2013 yılında İstanbul'a verilen su miktarı 0,91 milyar m³. İstanbul'un nüfusunun 2013 yılında 14,2 milyon kişi olduğundan hareketle su kayıpları da dahil, İstanbul'daki kişi başı su tüketimi 176 litre kadar. Ancak İstanbul'a verilen suyun % 30 kadarı şebeke kaybı olarak toprağa akıyor. İstanbul'un Melen dahil toplam kullanabileceği su miktarı kuraklık sorunu olmaması durumunda 1,7 milyar m³ civarında. 10 yıl sonra İstanbul'un nüfusunun 16,5 milyon ve kişi başı su tüketiminin gelişmiş ülkelerdeki seviye olan 250 litre olması durumunda yıllık su tüketimi su kaçakları hariç 1,5 milyar m³'e ulaşabilir. Su kaçakları ile birlikte su ihtiyacı 2 milyar m³'e yaklaşabilir. İstanbul'a göç eden 335 bin Suriyeli gibi öngörülemeyen durumlar da dikkate alınır 10 yıl içinde, Melen'den taşınan sular dahil olmak üzere İstanbul'un su kaynakları kuraklık olmasa dahi İstanbul'a yetmeyebilir. Ayrıca 2011 yılı seçimlerinde açıklanan ve birisi Ağaçlı-Çiftalan yöresinde olmak üzere birer milyonluk iki büyük yeni yerleşim alanı ile

birlikte su ihtiyacının daha da artacağı ortada. Burada Mega projelerden 3. Köprü ve Havaalanının Terkos, Alibey ve planlanmakta olan Pirinççi su havzalarını doğrudan etkileyeceğini, yine Kanal İstanbul'un Terkos havzasını küçülteceğini ve Sazlıdere Havzasını tamamen kullanım dışı bırakacağını, ayrıca Alibey ve Elmalı su havzalarında kent parkı kurulması planlandığını da hatırlatmak gerek.

İstanbul'un nüfusunun hızla artması, Türkiye'deki her beş kişiden birinin İstanbul'da yaşaması, bu nüfus için yeni konut alanlarının üretilmesi, kent içindeki yeşil alanların betonlaşması hem selleri hem de kuraklığı arttırmakta, diğer yandan ise betonlaşma ile oluşan ısı adası etkisi nedeniyle küresel ısınma tetiklenmekte. Bu bağlamda 2013 yılı Mayıs ve Haziran aylarındaki Taksim Gezi Parkı olayları, her ne kadar toplumun değişik kesimlerince farklı şekillerde yorumlansa da çevre duyarlılığı açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Kent parklarının kent iklimine önemli katkıları bulunmakta. Ayrıca gürültüyü önleme, hava kirliliğini azaltma, yağış sularının toprağa sızmasını sağlama, kuş ve diğer hayvanlara barınma imkânı sağlama gibi faydalar sunar. İstanbul'da yaşanan sel ve su baskınlarında kent içindeki yeşil alanların azalmasının ve betonlaşma ile yüzeysel akışın artmasının da önemli payı var. Özellikle kent parklarının İstanbul için ayrı bir önemi daha bulunuyor; depremde sığınacak yerler olmaları. Son yıllarda kent içindeki yeşil alanların kaybedilmesiyle, artık İstanbul'un depremlere daha hazırlıksız olduğu söylenebilir.

İklim değişikliğinin diğer bir etkisi, enflasyonu arttırması. Merkez Bankası Başkanı Erdem Başçı, Temmuz ayında ülkemizde son dönemde yaşanan kuraklıkların, gıda fiyatları üzerinde önemli miktarda olumsuz etki yaptığını ve bu durumda enflasyon rakamlarının yüksek çıkmasına neden olduğunu açıkladı. Üstelik kuraklık nedeniyle büyük bir rekor düşüşü beklenen buğday fiyatları da henüz enflasyona yansımamış durumda. Önümüzdeki aylarda buğday ve saman ithalatı yapılması da gündeme gelebilir. Sadece kuraklık değil Tekirdağ, Edirne, Malatya, Manisa, Bursa illerinde dolu, Ordu, Giresun ve Trabzon'da ise don olayları da önemli zararlara ve ekonomik kayıplara, meyve ve sebze fiyatlarının yüksek olmasına yol açtı.

2014 yılı içindeki önemli gelişmelerden bir diğeri de yerel seçimlerin yapılmasıydı. Ancak iklim değişikliği ile mücadele konusu yerel seçimlerde neredeyse hiç gündeme gelmedi. Oysa daha önce değinildiği üzere ülkemizde kentlerden kaynaklanan atıklar nedeniyle salınan sera gazı miktarı 36,2 milyon ton CO₂ eşdeğeri kadar ve bu değer çimento sanayinden daha fazla. Ayrıca yine kent kaynaklı ulaştırma ve evsel ısınma da sera gazları salımlarımızın % 42'sini oluşturuyor. 10 Ağustos tarihinde yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimi öncesinde de iklim değişikliği ve diğer çevre sorunları adayların gündeminde yer almadı.

Görüldüğü üzere ülkemizin iklim değişikliği ile ilgili durumu pek parlak değil. Bu durum 16 Ekim 2013 tarihinde açıklanan Avrupa Komisyonu Türkiye İlerleme Raporunda da eleştirildi. İlerleme Raporunda iklim değişikliği ile ilgili olarak Türkiye'nin sera gazı emisyon azaltım hedefinin bulunmadığı vurgulanarak, iklim değişikliği alanında Avrupa Birliği (AB) müktesebatına uyum konusunda ilerleme

kaydedilmediğine değinildi. Ayrıca İlerleme raporunda ÷lkemiz iklim ve enerji politikalarını, AB tarafından yayımlanan “2030 İklim ve Enerji Politikaları Çerçevesi” başlıklı Yeşil Kitap ile uyumlaştırmaya davet edildi.

Sonuç olarak iklim değışikliğı ile mücadelede ÷lke olarak başarılı olduğumuz söylenemez. Hatta iklim değışikliğı konusunda adım atmamamız, AB üyeliğimizi de riske atabilir. İklim değışikliğı ile mücadelenin sera gazları azaltım ayağı için yapılacaklar belli. Bunlardan bazıları sera gazı azaltım hedefleri konularak karbon ve enerji yoğun kalkınmadan vazgeçilmesi, enerji verimliliğini artırma, yenilenebilir enerji kaynaklarından daha fazla yararlanma, orman, tarım ve mera alanlarındaki yapılaşmanın önlenmesi, kentlerde toplu ulaşım olanaklarının artırılması ve atıkların azaltılması. İklim değışikliğine uyum kapsamında da afetlerce riskli bölgelerin tespiti, kuraklığa karşı su yönetimi, gıda güvencesinin sağlanması, toprakların, doğal alanların ve ekosistem hizmetlerinin korunması gibi yapabileceklerimiz var. Bunların pek çoğuna İklim Değışikliğı Ulusal Eylem Planında yer verilmiş. Ancak eylem planı, eyleme dönüşmemiş durumda. Bu durumun temelinde ekonomik kaygılarla kısa vadeli ve sürdürülebilir olmayan, doğaya rağmen kalkınma hedefleri yer alıyor. Özetle iklimlerin değışmemesi için politikaların değışmesi gerekiyor.

Prof. Dr. Doğanay Tolunay
İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Öğretim Üyesi
EGD Küresel Isınma Kurultayı Bilim Kurulu Üyesi